

Якість життя у великому місті (на прикладі міста Дніпро)

Вікторія Бойко, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

У статті обґрунтовані евристичні можливості об'єктивного і суб'єктивного підходів щодо визначення якості життя індивідів у сучасному суспільстві. Для конструювання вимірювання якості життя населення у даному ракурсі було визначено об'єктивні і суб'єктивні показники: кількісні, які фіксують наявність або відсутність певної властивості, і якісні, які фіксують міру її прояву, розвитку. Для емпіричної репрезентації якості життя мешканців м. Дніпро були використані дані соціологічних досліджень, «Дніпро – моє рідне місто» і четвертого всеукраїнського муніципального опитування IRI.

Схарактеризовані можливості і умови для самореалізації особистості, визначено суб'єктивний рівень оцінки стратегій успішності, професійних перспектив, досягнення матеріального добробуту у міському просторі крізь призму вікової диференціації. Зафіксовані позитивні зрушення у сприйнятті міста як інклюзивного простору (поширення інклюзивної освіти, відкриття дитячих і спортивних майданчиків, на яких враховуються потреби дітей з обмеженими можливостями тощо).

Характеристики міського соціального життя були визначені через фрагментарність, розірваність, децентрованість, дегуманізованість, які стають маркерами сучасного суспільства. Ці процеси впливають на емоційний внутрішній стан індивіда і визначають коло його соціальних страхів. Основні фактори, що викликають тривогу і страх у масовій свідомості городян, пов'язані з економічними питаннями – зростання цін, втрата роботи, закриття підприємств. Визначені структура витрат і оцінки добробуту та рівень задоволеності матеріальними благами. Надана суб'єктивна характеристика ринку праці та можливостей займатися підприємницькою діяльністю. Загальна характеристика якості життя у м. Дніпро представлена у зведеному Індексі оцінки можливостей.

Ключові слова: *якість життя, об'єктивні і суб'єктивні показники якості життя, міський простір, самореалізація, матеріальний добробут, соціальні страхи, ринок праці*

Quality of life in the big city (the case Dnipro city)

Viktoriia Boiko, Oles Honchar Dnipro National University

The article discusses the heuristic possibilities of objective and subjective approaches to determining the quality of life of individuals in modern society. In order to construct a measurement of the quality of life of the population, objective and subjective indicators were defined in this perspective: quantitative ones that record the presence or absence of a certain property and qualitative ones that record the extent of its manifestation and development. For the empirical representation of the quality of life of residents of the city of Dnipro, data from sociological studies, the «Dnipro – my hometown» and the fourth all-Ukrainian municipal IRI survey were used.

Possibilities and conditions for self-realization of the person are characterized, subjective level of evaluation of strategies of success, professional prospects, achievement of material well-being in the urban space is determined through the prism of age differentiation. Positive shifts in the perception of the city as an inclusive space (the spread of inclusive education, the opening of children's and playgrounds, which take into account the needs of children with disabilities, etc.) have been noticed.

Characteristics of urban social life were determined through fragmentation, disunity, decentralization, dehumanization. They are becoming the markers of modern society. These processes affect the emotional internal state of the individual and determine the sphere of his social fears. The main factors that cause anxiety and fear in the mass consciousness of the residents of the city are related to economic issues – rising prices, loss of work, closure of enterprises. The structure of expenditures and the assessment of well-being, as well as the level of satisfaction with material goods, have been determined. The subjective characteristic of the labor market and opportunities to engage in entrepreneurial activity are provided. The general summary of the quality of life in Dnipro is presented in the Summary of Capability Assessment Index.

Keywords: *quality of life, objective and subjective indicators of quality of life, urban space, self-realization, material well-being, social fears, labor market*

Качество жизни в большом городе (на примере города Днепр)

Виктория Бойко, Днепровский национальный университет им. Олеса Гончара

В статье обоснованы эвристические возможности объективного и субъективного подходов к определению качества жизни индивидов в современном обществе. Для конструирования измерения качества жизни населения в данном ракурсе были определены объективные и субъективные показатели: количественные, которые фиксируют наличие или отсутствие определенного свойства, и качественные, которые фиксируют степень его проявления, развития. Для эмпирической репрезентации качества жизни жителей г. Днепр были использованы данные социологических исследований, «Днепр – мой родной город» и четвертого всеукраинского муниципального опроса IRI.

Охарактеризованы возможности и условия для самореализации личности, определен субъективный уровень оценки стратегий успешности, профессиональных перспектив, достижения материального благосостояния в городском пространстве через призму возрастной дифференциации. Зафиксированы положительные сдвиги в восприятии города как инклюзивного пространства (распространение инклюзивного образования, открытие детских и спортивных площадок, на которых учитываются потребности детей с ограниченными возможностями и т.д.).

Характеристики городской социальной жизни были определены через фрагментарность, разорванность, децентрализованность, дегуманизированность, они становятся маркерами современного общества. Эти процессы влияют на эмоциональное внутреннее состояние индивида и определяют круг его социальных страхов. Основные факторы, вызывающие тревогу и страх в массовом сознании горожан, связаны с экономическими вопросами – рост цен, потеря работы, закрытие предприятий. Определены структура расходов и оценка благосостояния, а также уровень удовлетворенности материальными благами. Предоставлена субъективная характеристика рынка труда и возможностей заниматься предпринимательской деятельностью. Обобщенная характеристика качества жизни в г. Днепр представлена в сводном индексе оценки возможностей.

Ключевые слова: качество жизни, объективные и субъективные показатели качества жизни, городское пространство, самореализация, материальное благополучие, социальные страхи, рынок труда

Постановка проблемы

Сучасні прагнення України до європейської інтеграції актуалізують питання підвищення якості життя населення. Якість життя відображає базові передумови та ступінь пріоритетності людського розвитку у цивілізаційному процесі, а також самовідчуття індивіда та стан його оточення. Сучасна філософія високого рівня людського розвитку базується на утвердженні високої якості життя. Міжнародним співтовариством якість життя визнано однією з головних характеристик рівня суспільного розвитку країн. Генеральний директор Євростату В. Радермахер у доповіді «Вимірювання добробуту та якості життя» підкреслив, що висока якість життя населення неможлива без покращення здоров'я, забезпечення інтеграції у суспільство, формування сприятливого навколишнього середовища та досягнення мінімального рівня матеріального добробуту [1].

Аналіз досліджень і публікацій

Проблема якості життя набуває особливого значення у філософії розвитку сучасного міста.

Поняття «якість життя» наповнюється дуже широким спектром характеристик суспільного життя, але воно не має загально визнаної формалізованої структури і стандартного набору індикаторів. Векторність досліджень обумовлена суспільними потребами, тісно пов'язаними з рівнем соціально-економічного розвитку країн і регіонів, а також залежить від можливостей та джерел отримання достовірної інформації. Тому можна засвідчити, що в різних міжнародних індексах використовуються різні критерії та методики розрахунку. Підходи до визначення та вимірювання поняття «якість життя» як соціально-економічної категорії та об'єкта статистичних досліджень розглядали багато вітчизняних і зарубіжних вчених та практиків, а саме О. А. Грішнова, Н. В. Ковтун, Е. М. Лібанова, Р. Бауер, І. В. Бестужев-Лада, Дж. К. Гелбрейт, У. Джеймс, А. Тоффлер, Дж. Форрестер та ін. Незважаючи на велику кількість робіт і публікацій, присвячених цьому питанню, на міжнародному науковому рівні немає чіткого визначення досліджуваного поняття.

Уперше поняття «якість життя» з'явилося у роботі Дж. Гелбрейта «Суспільство достатку» і поступово набуло широкого поширення. Подальшого розвитку це поняття отримало у звіті «Соціальні індикатори» про дослідження, проведене на замовлення Національного управління з аеронавтики і дослідження космічного простору (НАСА) групою професорів Массачусетського технологічного інституту і інших американських наукових установ під керівництвом проф. Р. Бауера (1966 р). [4] Ця дослідницька ініціатива сприяла формуванню та розвитку цілого напрямку американських і західноєвропейських соціальних досліджень, сформованого в другій половині 60-х років і відомого під назвою «рух за соціальні індикатори» (social indicators movement) [5].

Мета даної статті – схарактеризувати особливості якості життя у м. Дніпро на підставі об'єктивних і суб'єктивних показників.

Виклад основного матеріалу

У соціально-історичній перспективі при вимірюванні якості життя можна виокремити три основні дослідницькі стратегії: об'єктивну (статистичну або кількісну), суб'єктивну (якісну) і комбіновану. Підґрунтя «об'єктивного» підходу було закладено Р. Бауером, А. Бідерманом, Б. Гроссом. Фокус аналізу якості життя було зосереджено на певному спектрі статистичних показників. Слід зазначити, що об'єктивний (або кількісний) підхід є невід'ємною частиною всіх вимірювальних методик. Але даний принцип повністю нівелює людський фактор, а якість життя, особливо у сучасній урбаністиці, це, перш за все, задоволеність людини умовами свого існування і відповідність об'єктивних умов життєдіяльності суб'єктивним потребам індивіда [4].

Другий підхід базується на вивченні задоволеності населення основними складовими якості життя і називається суб'єктивним (або якісним). Прихильники «суб'єктивного» підходу (subjective well-being) вивчають якість життя через призму свідомості суб'єкта, його задоволеності життям і приватними аспектами, а також через відчуття щастя/нещастя. Виходячи з цього, якість життя пов'язується зі ступенем задоволеності індивіда життям загалом та його окремими сферами. Варто відзначити, що суб'єктивний підхід базується на виявленні чотирьох основних соціально-психологічних аспектів поведінки індивіда: мотивації, сприйняття, установки і переконання [7, с. 96]. Слід

зазначити, що у сучасному науковому полі дослідження проблеми якості життя набувають просторової означеності. Актуальними стають дослідження певних територіальних локацій, наприклад, міста, регіону, країни. [3, с. 89] Вивчення думки населення щодо задоволеності основними складовими якості життя базується на даних саме соціологічних досліджень. На відміну від статистичних, соціологічні дані дозволяють оцінити не тільки рівень, а і ступень задоволеності споживання матеріальних, культурних і інших благ.

Таким чином, можливо зазначити, що евристичні можливості об'єктивного і суб'єктивного підходів сприяли виникненню третього підходу – комбінованого (або змішаного). З позиції такого підходу якість життя досліджується як з боку об'єктивних умов існування, так і з точки зору суб'єктивної задоволеності ними. Для конструювання вимірювання якості життя населення у даному ракурсі необхідно розробити об'єктивні і суб'єктивні показники: кількісні, які фіксують наявність або відсутність певної властивості, і якісні, які фіксують міру її прояву, розвитку. Для емпіричної репрезентації якості життя мешканців м. Дніпро нами були використані такі показники: можливості самореалізації, рівень добробуту, якість трудової діяльності, якість соціальної інфраструктури та ін.

Дослідження суб'єктивних проявів якості життя городян м. Дніпро, базувалося на результатах соціологічного опитування «Дніпро – моє рідне місто», проведеного кафедрою соціології ДНУ ім. О. Гончара (дослідження громадської думки мешканців м. Дніпро методом онлайн-опитування у квітні 2018 р. (N = 601)) і четвертого всеукраїнського муніципального опитування IRI, проведеного у січні-лютому 2018 р. соціологічною групою «Рейтинг» від імені Міжнародного республіканського інституту [8]. Для визначення об'єктивних характеристик якості життя використовувались офіційні статистичні дані [2; 6].

Одним з базових показників якості життя є можливості і умови самореалізації. Проблема самореалізації особистості стає частиною офіційних і неофіційних дискурсів та набуває всебічного поширення. Самореалізація як результат реалізації життєвої стратегії розглядається, задається і транслюється різними соціальними інститутами як агентами конструювання соціальної реальності, формуючи та ак-

туалізуючи різні моделі соціальної поведінки. Вельми значущою у даному контексті для розвитку особистості є самооцінка можливостей

стратегій успішності, професійних перспектив, досягнення матеріального добробуту у міському просторі.

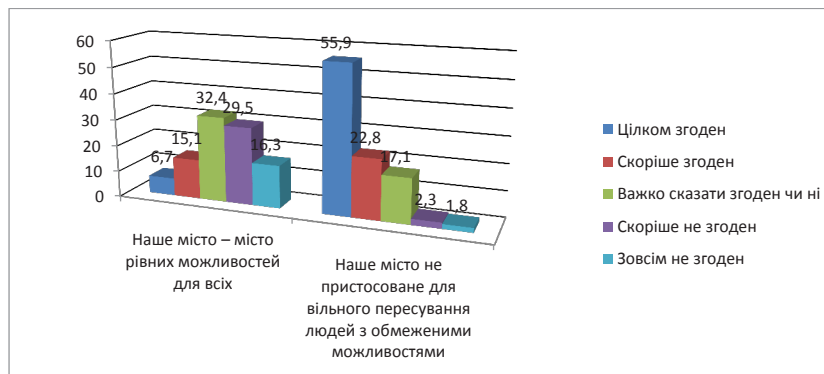

Рис. 1. Думка городян щодо «рівних можливостей» у м. Дніпро, %.

Так, за результатами онлайн-опитування лише 21,8 % респондентів вважають, що м. Дніпро – це місто рівних можливостей для всіх, а не погодилися з таким висловлюванням 45,8 %. (див. рис. 1). Слід зазначити, що молоді люди більш оптимістично оцінюють рівні можливості для всіх у рідному місті щодо самореалізації, хоча 43,1 % не погоджуються з такою ситуацією. Найбільш песимістичне сприйняття

цієї проблеми спостерігається у середній віковій групі (31-50 р.) – 56,8 %. У жінок більш виражена позитивна оцінка міського простору – 21,8 % (–)/45,8 % (+), ніж у чоловіків – 11,4 % (–)/57,8 % (+) (див. табл. 1). На думку городян, дана проблема є досить актуальною та її вирішення буде сприяти розвитку міста, зменшенню еміграційних настроїв серед усіх вікових верств, а особливо молоді. Дослідження актуальних страхів на

Таблиця 1

Розподіл відповідей на питання: «Наше місто – місто рівних можливостей» у вікових і гендерних групах, %

	Всього	Вікові групи			Гендерні групи	
		18-30	31-50	51 +	чоловіки	жінки
Цілком згоден	6,7	4,4	10,2	4,5	1,2	6,7
Скоріше згоден	15,1	19,8	12,7	10,1	10,2	15,1
Важко сказати згоден, чи ні	32,4	32,6	20,3	53,9	30,7	32,4
Скоріше не згоден	29,5	23,3	37,3	23,6	36,7	29,5
Зовсім не згоден	16,3	19,8	19,5	7,9	21,1	16,3

Слід зазначити, що більшість городян актуалізують проблему інклюзії/ексклюзії у нашому місті, яка дісталася нам у спадок ще з радянських часів і особливо репрезентується в інфраструктурних об'єктах (78,7 % зазначили, що наше місто не пристосовано для вільного пересування людей з обмеженими можливостями). Останнім часом можна говорити про певні позитиви зрушення у даному питанні – поширення інклюзивної освіти, відкриття дитячих і

спортивних майданчиків, на яких враховуються потреби дітей з обмеженими можливостями. Але для створення комфортного міста «для всіх» вирішення цього питання повинно стати пріоритетним у стратегічних планах розвитку міста (див. рис. 1).

З іншого боку, городяни репрезентують досить потужний адаптаційний потенціал щодо життєвих практик у місті. На фоні домінування негативного оцінювання «рівних можливо-

стей» для всіх, ми зафіксували досить цікаву ситуацію, що більшість респондентів погоджуються з тим, що у нашому місті можна жити не гірше за інших людей – 62,1 %, а не поділяють таку точку зору лише 14,6 % респондентів.

Найбільш виражена така позиція серед молоді – 68,3 %, у людей старшої вікової категорії також привалює позитивна оцінка «таких можливостей» (42,7 %), але не є такою ж поширеною, як в інших вікових групах (див. рис. 2).

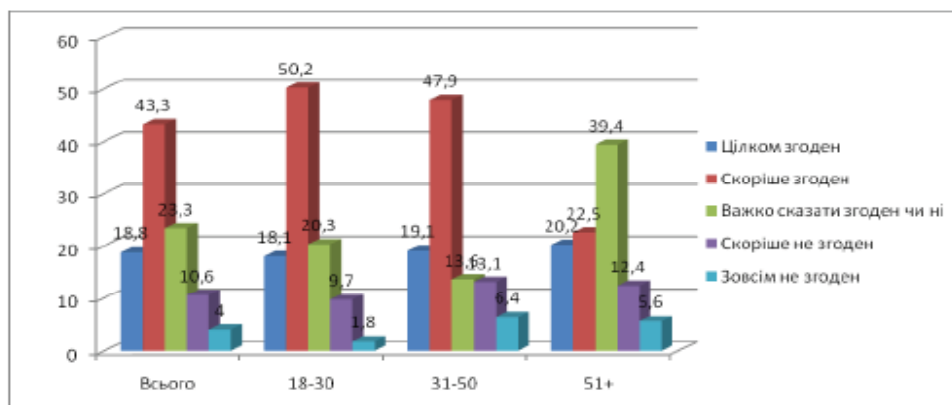

Рис. 2. Розподіл відповідей на питання: «В нашому місті можна жити не гірше за інших людей?» у різних вікових групах, %.

Характеристики соціального життя сьогодні найкраще описуються через фрагментарність, розірваність, децентрованість, дегуманізованість. У сучасному стані українське суспільство важко назвати стабільним, тож ситуація постмодернової невизначеності майбутнього (як індивідуального, міського, регіонального, так і в масштабах України) для нас стала перманентною буденністю. Усі ці процеси впливають

на емоційний внутрішній стан людини, запираючи її в коло соціальних страхів. Отже, існує необхідність теоретичного і емпіричного осмислення соціальних страхів та механізмів їх конструювання у суспільній свідомості в контексті дослідження як соціального самопочуття, так і якості життя. Дане завдання особливо актуалізується в умовах різких (кризових) змін, які відбуваються у нашій країні останніми роками.

Таблиця 2

Джерела страхів городян, %

	Джерела страхів	%
Соціально-економічні		
1.	Зростання цін	86,3
2.	Невиплати зарплат, пенсій тощо	70,0
3.	Безробіття	65,0
4.	Зупинки підприємств	45,0
Соціально-правові		
1.	Зростання злочинності	45,0
2.	Масових вуличних безпорядків	23,8
3.	Напливу біженців, переселенців і приїжджих	31,3
Соціально-побутові		
1.	Холоду у квартирі	43,8
2.	Зараження небезпечними для життя інфекціями (туберкульоз, СНІД тощо)	17,5

тлі тих змін, що відбуваються як в Україні, так на місцевому рівні, дозволяє зафіксувати континуум актуальних проблем, що безпосередньо визначають якість життя населення. Ступені переживання тих чи інших страхів – стрімкого зростання цін, можливого безробіття, ризиків стати жертвою злочинців або бюрократичного свавілля – чинники, які надзвичайно впливають на якість життя кожного індивіда і громади загалом. Зважаючи на роль, яку відіграють страхи в регуляції людської поведінки, окремі індивідууми й суспільства виробляють механізми, що знижують напруження або полегшують переживання індивідуальних страхів і страхів у суспільній свідомості.

Аналіз відповідей респондентів дав підстави констатувати збереження загальної конфігурації й ієрархії актуальних побоювань городян на тлі відчутної переваги песимістичних настроїв у суспільстві, що зумовлює поширеність соціальних страхів і підтримує відносну стійкість їхньої структури. Ієрархія соціальних страхів залишається практично незмінною (див. табл. 2). Основними факторами, що викликають тривогу і страх у масовій свідомості городян, за даними дослідження, пов'язані з економічними питаннями. Городяни досить негативно оцінили еко-

номічну ситуацію у країні – 4 бали з одинадцяти можливих. Так, 86,3 % населення найбільше боїться зростання цін, трохи менше (70,7 %) – не виплати зарплат і пенсій, безробіття (65,0 %), зупинки підприємств (45,0 %). Треба підкреслити, що ці страхи постійно займають перші місця в ієрархії побоювань пересічних як українців, так і городян. Актуальними для городян також є побоювання зростання злочинності (45,0 %), масових вуличних заворушень. Таким чином, ми можемо зробити висновки, що основні соціальні страхи пов'язані з економічними питаннями – зростання цін, втрата роботи, закриття підприємств.

Визначивши значущість економічних питань, слід особливу увагу приділити рівню добробуту як важливому фактору якості життя. За даними четвертого всеукраїнського муніципального опитування, мешканці м. Дніпро визначають тенденцію щодо погіршення економічної ситуації як в Україні в цілому (65 %), так і в своїх родин (61 %), лише 9 % респондентів відзначають певні покращення. За даними показниками м. Дніпро посідає 15 місце серед обласних центрів України. Лідерами цього рейтингу стали Тернопіль (14 % (+)/43 % (–)), Вінниця (13 % (+)/48 % (–)) і Житомир (12 % (+)/48 % (–)) (див. табл. 3).

Таблиця 3

Розподіл відповідей на питання: «Як змінилося за останні 12 місяців економічне становище в Україні / родині?», %

	В Україні	У родині
Набагато покращилось	2	2
Дещо покращилось	7	7
Залишилось на попередньому рівні	19	22
Дещо погіршилось	36	35
Набагато погіршилось	29	26
Важко відповісти	8	7

Для повного аналізу рівня добробуту слід проаналізувати такі статистичні дані. На липень 2019 р. Дніпропетровська обл. посіла 4-те місце за рівнем середньої заробітної плати (11 286 грн) (див. рис. 3). Але за даними нашого опитування, слід зазначити, що 88,6 % вважають низький рівень заробітної плати у місті є однією з головних проблем його розвитку і життєдіяльності. Така тенденція простежується і за результатами четвертого всеукраїнсько-

го муніципального опитування, так лише 17 % позитивно оцінили можливості отримувати достатньо грошей за свою роботу, тоді як половина респондентів достатньо негативно охарактеризували цю ситуацію. За даними показниками м. Дніпро посіло 15 місце серед обласних центрів України. Лідерами цього рейтингу стали Київ (25 % (+)/43 % (–)), Луцьк (25 % (+)/23 % (–)) й Івано-Франківськ (17 % (+)/42 % (–)) (див. табл. 6).

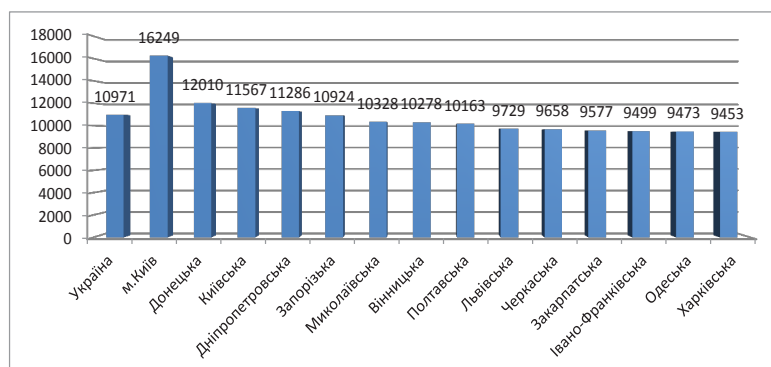

Рис. 3. Розмір середньої заробітної плати (липень 2019р.) [5].

Так, у результаті дослідження було виявлено, що 2/3 опитаних загалом грошей вистачає на задоволення вітальних потреб, 43,8 % з яких, зазначили, що для них зараз є проблемою придбати товари не першої необхід-

ності – телевізор, холодильник або пральну машину. Статки 27,6 % респондентів не дозволяють придбати новий автомобіль або квартиру і лише 2,0 % зазначають, що не мають матеріальних труднощів (див. табл. 4).

Таблиця 4

Оцінка матеріального становища мешканців м. Дніпро у вікових групах, %

	Всього	Вікові групи		
		18-30	31-50	51 +
На їжу грошей вистачає, але придбання одягу викликає серйозні труднощі	21,3	19,4	23,7	14,6
На їжу і одяг грошей вистачає, але придбати телевізор, холодильник або пральну машину зараз важко	43,8	51,1	39,0	55,1
Грошей вистачає на побутову техніку, але ми не змогли б зараз придбати новий автомобіль або квартиру	27,6	26,4	30,5	24,7
Матеріальних складнощів не відчуваємо	2,0	3,1	2,1	0,0
Важко відповісти / немає відповіді	5,3	0,0%	4,7	5,6

Але щодо суб'єктивної оцінки якості задоволеності матеріальних благ, за даним онлайн-опитування, респонденти зазначили певні проблеми. Так, мають можливість харчуватися

відповідно власним смакам лише 27,2 %, модного і красивого одягу вистачає третині опитаних і кожен другий зазначає, що їм вистачає хорошого житла.

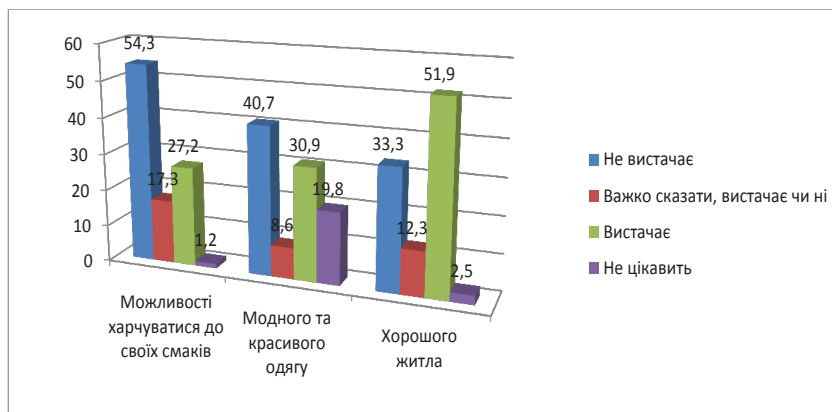

Рис. 4. Суб'єктивні оцінки якості задоволення матеріальними благами щодо вітальних потреб, %.

За суб'єктивними оцінками якості ринку праці, роботи, яка підходить, не вистачає 43,2 %, можливість працювати з повною віддачею є у 53,1 % респондентів. Вистачає можливості мати додатковий заробіток у 48,1 % опитаних

(див. рис. 5). За даними інтернет-опитування ми встановили певні економічні диспозиції громадян щодо своєї зайнятості – 28,7 % хотіли б відкрити свою справу (власне підприємство, фермерське господарство тощо).

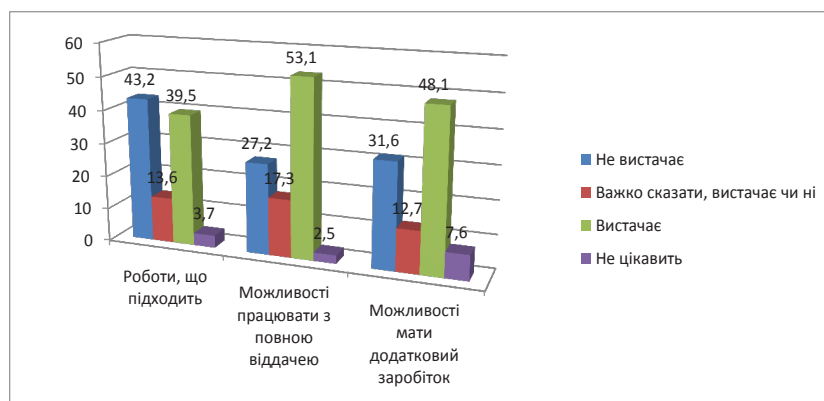

Рис. 5. Суб'єктивні оцінки якості задоволення економічними практиками, %.

Однією з характеристик якості життя в сучасному місті є сприятливі умови щодо ведення бізнесу. За даними четвертого всеукраїнського муніципального опитування, мешканці м. Дніпро досить негативно оцінюють можливості займатися підприємницькою

діяльність. За даними показниками м. Дніпро посідає 12-е місце серед обласних центрів України. Лідерами цього рейтингу стали Луцьк (31 % (+)/18% (-)), Івано-Франківськ ((27 % (+)/21 % (-)) і Вінниця (26 % (+)/26% (-)) (див. табл. 5).

Таблиця 5

Оцінка рівня можливостей у різних сферах (м. Дніпро), % [8]

	Відмінно	Добре	Середньо	Погано	Жахливо	Важко відповісти
Вільно пересуватися всіма частинами і районами міста	17	47	26	6	1	2
Вільно висловлювати власні думки	13	42	28	6	3	7
Різноманітно проводити дозвілля	11	36	32	13	2	7
Отримувати якісну освіту з різних спеціальностей та на різних рівнях	6	38	29	16	2	10
Вільно реалізувати свої духовні потреби	9	35	30	11	3	12
Самореалізовуватися, робити те, що подобається	7	27	35	19	4	8
Долучатися до процесу формування рішень у місті	3	18	25	21	8	25
Займатися підприємницькою діяльністю	3	13	30	29	6	20
Отримувати достатньо грошей за свою роботу	2	15	26	36	14	7

Загалом зведений Індекс оцінки можливостей міста Дніпро дорівнює 3,2 з 5 (сукупне значення Індeksu виражає середнє значення рівня можливостей у 9 сферах разом взятих (дані табл. 5), де 1 означає «жахливо», а 5 – «відмінно»). Місто Дніпро у даному рейтингу посідає 3-ю пози-

цію і поділяє її з такими містами: Харків, Житомир, Ужгород, Львів. Лідерами даного рейтингу є Луцьк і Івано-Франківськ (3,5), Вінниця (3,4), Рівне (3,3).

Висновки

Підсумовуючи вищесказане, слід зазначи-

ти, що об'єктивний, або кількісний, підхід є невід'ємною частиною всіх вимірювальних методик якості життя, що дозволяє зосередити увагу на певному спектрі статистичних показників (наприклад, рівень заробітної плати, характер ринку праці та ін.). Але сучасні тенденції, які привалюють в урбаністиці, – задоволеність людини умовами свого життя і відповідність об'єктивних умов життєдіяльності суб'єктивним потребам індивіда – сприяють особистісному повороту у вивченні даної проблематики.

За результатами нашого дослідження мешканців м. Дніпро, можемо підкреслити, що на суб'єктивному рівні місто не сприймається як місто рівних можливостей для всіх. На думку городян, дана проблема є досить актуальною і її вирішення буде сприяти розвитку міста, зменшенню еміграційних настроїв серед усіх вікових верств, а особливо молоді. З іншого боку, ми зафіксували, що городяни репрезентують досить потужний адаптаційний потенціал щодо життєвих практик у місті. На фоні домінування негативного оцінювання «рівних можливостей» для всіх, фіксується досить цікава ситуація, що у нашому місті можна жити не гірше за інших людей. До-

статньо негативно городяни характеризують такі аспекти життя у місті, як включеність у процес формування рішень, не зовсім сприятливі умови для ведення бізнесу і проблеми, пов'язані з отримання гідної платні за свою роботу. Також у масовій свідомості городян було зафіксовано прояви соціальних страхів щодо економічних ризиків, які не дають впевненості у завтрашньому дні. Своєю чергою, дані різних досліджень дозволили визначити і позитивні прояви якості життя у місті: розвивається і покращується логістична інфраструктура, позитивної оцінки набули освітні послуги, якість проведення дозвілля, можливість вільно висловлювати свою думку та інше. Загалом, за значенням зведеного Індексу оцінки можливостей міста, отриманого за результатами четвертого всеукраїнського муніципального опитування, м. Дніпро посідає 3-є місце у рейтингу серед українських обласних центрів.

Стаття підготовлена за результатами дослідження «Дніпро – моє рідне місто», проведеного кафедрою соціології ДНУ ім. О. Гончара (дослідження громадської думки мешканців м. Дніпро методом онлайн-опитування у квітні 2018 р. (N = 601)).

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

1. Лібанова Е.М., Гладун О.М., Лісогор Л.С. та ін. Вимірювання якості життя в Україні, аналітична доповідь. – К., 2013. – С. 7. Режим доступу: https://www.idss.org.ua/monografii/UNDP_QoL_2013_ukr.pdf.
2. Головне управління статистики у Дніпропетровській області, 2019 р. – Режим доступу: http://www.dnprstat.gov.ua/public/2019/public_m02.htm.
3. Михальський Т., Кучабський О., Рагімов Ф. Проблеми моніторингу якості життя населення на регіональному і локальному рівнях (на польському прикладі) // Науково-теоретичний альманах «Грані». – 2019. – Т. 22. – № 7. – С.81-94.
4. Наумова М. Огляд сучасних методичних засад вимірювання якості життя // Економіка і організація управління. – 2016. – № 3 (23). – С. 252-261.
5. Нугаев Р. М., Нугаев М. А. Качество жизни в трудах социологов США // Социологические исследования. – 2003. – № 6. – С. 100-105.
6. Офіційні данні Мінфіну. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/salary/average/2019/>.
7. Романюк А. «Якість життя» як соціально-економічна категорія та об'єкт статистичного дослідження // Вісник Київського національного університету імені Т. Г. Шевченка. Економіка. – 2014. – № 4 (157). – С. 91-97.
8. Четверте всеукраїнське муніципальне опитування. – Режим доступу: http://ratinggroup.ua/research/regions/chetvertyy_vseukrainskiy_municipalnyy_opros.html.

REFERENCES

1. Libanova, E.M., & Ghladun, O.M., & Lisogor, L.S. et al. (2013). *Vymirjuvannj ajak ostizhyttja v Ukrajinі, analitychna dopovidj [Measuring quality of life in Ukraine, analytical report]*. Kyiv. Retrieved from: https://www.idss.org.ua/monografii/UNDP_QoL_2013_ukr.pdf [in Ukrainian].
2. *Gholovne upravlinnja statystyky u Dnipropetrovskij oblasti, 2019 r. [Main Department of Statistics in Dnipropetrovsk Oblast, 2019]*. Retrieved from: https://www.idss.org.ua/monografii/UNDP_QoL_2013_ukr.pdf [in Ukrainian].

3. Michalski, T., & Kuczabski, A., & Ragimov, F. (2019). Problemy monitoruvannia yakosti zhyttia naselennia na rehionalnomu i lokalnomu rivniakh (na polskomu prykladi) [Problems of monitoring the quality of life of the population at the regional and local levels (on the Polish example)]. *Scientific and theoretical almanac "Grani"*, 22 (7), 81-94 [in Ukrainian].
4. Naumova, M. (2016). Oghljad suchasnykh metodychnykh zasad vymirjuvannja yakosti zhyttja [Review of modern methodological principles of quality of life measurement]. *Economics and management organization*, 3 (23), 252-261 [in Ukrainian].
5. Nugaev, P. M., & Nugaev, M. A. (2003). Kachestvozhizni v trudakh sotciologov SShA [Quality of life in the works of US sociologists]. *Sociological Studies*, 6, 100-105 [in Russian].
6. *Oficijni danni Minfinu [Official data of the Ministry of Finance]*. Retrieved from: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/salary/average/2019/> [in Ukrainian].
7. Romanjuk, A. (2014). "Jakistj zhyttja" jak socialjno-ekonomichna kateghorija ta ob'jekt statystychnogho doslidzhennja ["Quality of life" as a socio-economic category and subject of statistical research]. Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. *Economics.*, 4 (157), 91-97 [in Ukrainian].
8. *Chetverte vseukrajinsjke municipaljne opytuvannja [The fourth all-Ukrainian municipal poll]*. Retrieved from: http://ratinggroup.ua/research/regions/chetverty_vseukrainskiy_municipalny_opros.html [in Ukrainian].

Бойко Вікторія Анатоліївна

Кандидат соціологічних наук, доцент
Дніпровський національний університет ім. Олеся
Гончара
49010, Дніпро, просп. Гагаріна, 72

Boiko Viktoriia

Ph.D. of Sociology, Assoc. Prof.
Oles Honchar Dnipro National University
72, Dnipro, Gagarina ave., 49010, Ukraine

Email: vikiboyko@gmail.com

Цитування: Бойко В. А. Якість життя у великому місті (на прикладі міста Дніпро) / В. А. Бойко// Науково-теоретичний альманах «Грані». – 2019. – Т. 22. – № 8. – С.64-73.

Citation: Boiko, V.A. (2019). Yakist zhyttia u velykomu misti (na prykladi mista Dnipro)[Quality of life in the big city (the case Dnipro city)]. *Scientific and theoretical almanac «Grani»*, 22 (8), 64-73.

Стаття надійшла / Article arrived: 28.08.2019

Схвалено до друку / Accepted: 30.08.2019